

травні найбільша частка фітофагів спостерігалась на полях гречки № 3 та 1 (90 та 81,5% відповідно) (табл. 2). У червні комахи фітофаги залежно від поля становили 54,5-63,6%. У липні найбільша частка фітофагів була на полі № 2 та 3.

Отже, структурно-функціональне різноманіття комах у гречці за органічного виробництва залежить від території агроландшафту. Різноманіття таксонів комах найбільше у полі, яке оточено іншими полями. Чисельність комах з різною харчовою спеціалізацією змінюється впродовж вегетації гречки і її територіального розміщення.

УДК: 632.7.04/.08

А. В. Григорєва⁵, аспірантка,

Уманський національний університет садівництва

ОСНОВНІ ШКІДНИКИ КУКУРУДЗИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ ЧИСЕЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

На кукурудзу робили ставку за царського режиму під час освоєння Півдня України, на ній ґрунтувалося процвітання соціалістичного сільського господарства, вона й нині є одним із основних резервів благополуччя аграрної економіки. Змінювалися царі та режими, а кукурудза залишалася, а разом з нею і шкідники, а отже, залишились і проблеми захисту.

У класичному варіанті система заходів захисту від шкідників на кукурудзі передбачає застосування агротехнічного, біологічного та хімічного способів регулювання чисельності шкідливих комах. Попередник відіграє вирішальну роль в обмеженні чисельності шкідників. У спеціалізованих сівозмінах короткої ротації, де кукурудзу висівають після трьох років вирощування зернових колосових посіпль, кількість ґрунтових шкідників зростає майже вчетверо. Зростає також чисельність личинок дротяників і несправжніх дротяників за введення у сівозміну люцерни. Із уведенням у сівозміну одного поля гороху або гречки та дальшого вирощування кукурудзи на зерно протягом трьох років кількість цих шкідників зменшується.

⁵ Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцент С. М. Мостов'к

Для визначення оцінки втрат від ґрунтових шкідників розроблено оригінальний алгоритм, в основу якого покладено визначення потреби комахи у живленні, що розраховується відповідно до значень маси шкідника (стадії, що шкодить), визначення залишкового врожаю, тобто врожаю, який ще можна зібрати з пошкоджених ним рослин. Для цього слід враховувати такі показники, як біомаса підземної частини рослини на різних фазах її розвитку і кількість цієї біомаси на 1 м² за обраної технології вирощування, а також запланований урожай.

Отримані значення врожаю слід порівняти із середнім залишковим урожаєм, оцінивши таким чином шкоду, завдану шкідником на момент обліку. Пороги шкідливості виводять із втрат урожаю за такими градаціями: до 10 % – слабка, 11–20 – помірна, 21–30 – середня, 31–50 – сильна й понад 50 % – загрозна. Але зовсім не обов'язково, щоб ці втрати поширювалися на всю площу культури, оскільки для різних стадій кожного ґрунтового фітофага існують певні максимальні значення добового переміщення. Тобто втрати врожаю справедливі лише для площі максимальної шкодочинності. Використовуючи описаний алгоритм, можемо визначити можливі втрати кукурудзи від ґрунтових шкідників.

Мета досліджень: уточнення біологічних особливостей найбільш поширених шкідників кукурудзи в Західному Ліссостепу для удосконалення системи захисту культури.

Завдання досліджень визначено як наукове обґрунтування способів і методів регулювання чисельності фітофагів кукурудзи та дотримання екологічної безпеки в умовах Львівської області.

Шкідники кукурудзи можуть призвести до втрати понад 40 % врожаю. Часто-густо найсуттєвіша причина втрат врожаю — необґрунтована система захисту. Це порушення сівозміни і обробітку ґрунту, неоптимальні терміни сівби, нехтування інсектицидними протруйниками, неефективні заходи й препарати, запізнення з часом обробки. За даними опитувань спеціалістів господарств, лише на 48–52 % площ культур застосовуються інсектициди.

В основі зменшення втрат урожаю кукурудзи від шкідників лежить комплекс організаційних та агротехнічних заходів.

Кращими у фітосанітарному відношенні попередниками для кукурудзи є озимі зернові та зернобобові культури. Після цих попередників значно зменшується шкідлива дія ґрунтових шкідників, стеблового кукурудзяного метелика.

Проте не завжди дотримання якісної зміни культур в полі забезпечує ефективний контроль шкідників. У зв'язку з цим, інсектицидний захист все більше набирає актуальності в посівах кукурудзи, особливо в умовах інтенсивного фінансового ведення сільськогосподарського виробництва. Тому, першим етапом обмеження чисельності шкідників є захист насіння. А для діагностики наявності ґрунтових шкідників найбільш доречним є проведення ґрунтової діагностики, що передбачає розміщення в ґрунті до посіву приманок з проростаючого зерна кукурудзи. Адже на площах, де за результатами ґрунтової діагностики, виявлено дротяників та несправжніх дротяників, личинок хруща, висівати кукурудзу без інсектицидної обробки є ризикованим заходом. Тому, комплекс дій із захисту кукурудзи необхідно починати із протруювання насіння. Цей захід дозволяє знищити насінневу інфекцію, захистити сходи від пошкодження шкідниками та ураження патогенами.

Для отримання стабільних і високих урожаїв зерна кукурудзи та забезпечення його високої якості необхідно контролювати в першу чергу шкідників, адже їх діяльність створює «відкриті ворота» для хвороб.

Проаналізувавши сьгоднішні засоби та способи обмеження кількості шкідників кукурудзи виникає потреба в їх удосконаленні та пошуку нових.

Перспективи досліджень: більш детальне вивчення основних шкідників кукурудзи; аналіз заселеності кукурудзи шкідниками при застосуванні інсектицидів; аналіз урожайності і якості кукурудзи при застосуванні інсектицидів.

УДК: 631.527

О. М. Ємець, канд. біол. наук, доцент, **В. М. Деменко**, канд. с.-г. н.,
доцент, **С. В. Івашина**, бакалавр

Сумський національний аграрний університет

**ШКІДНИКИ СОНЯШНИКУ ТА ЗАХОДИ РЕГУЛЯЦІЇ ЇХ
ЧИСЕЛЬНОСТІ В УМОВАХ ТОВ «АГРО – С»
БОРИСПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Серед олійних культур, які вирощуються на чорноземах України соняшник є беззаперечним лідером. За статистичними даними, на його вирощування щорічно відводяться значна кількість орних земель, яка